

Sağlıklı Üniversite Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi

Development of The Healthy University Perception Scale

Demet TERZİ^{1 B,C,D,F}, Elif EREN ÇİTAK^{1 A,C,E,F}, Hatice Sevil ARSLAN^{1 C,E,G}

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tekirdağ, Türkiye

ÖZ

Amaç: Dünya Sağlık Örgütü sağlığı, sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik hali olarak tanımlamaktadır ve sağlığın bileşenleri içerisinde çevresel sağlığın da önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda son yıllarda sağlıklı üniversite kavramı da tartışılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada sağlıklı üniversite algısını ölçmeyi hedefleyen bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma katılım konusunda gönüllülük gösteren 350 üniversite öğrencisine online ortamda uygulanan anket ile gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonucunda ölçeğin toplamda 63.19 açıklama varyansına sahip 3 faktör altında toplanan 19 maddeden oluştuğu görülmektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda Kaiser Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) değeri 0.929, Cronbach Alfa değeri 0.926 olarak hesaplanmış ve açıklama varyansı en yüksek olan faktörün çevre ve politikalar olduğu görülmüştür. Geçerlilik ve güvenilirliği yüksek olan ölçeğin, uyum indekslerinin de kabul edilebilir sınırlar ve üzerinde olduğu dikkat çekmektedir.

Sonuç: Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi aşamasında her alanda ölçülebilir ve geliştirilebilir somut verilere ihtiyaç duyulduğu düşünüldüğünde, çalışmanın sağlıklı üniversite kavramını ve bileşenlerini oluşturmada öncü ve yapılacak çalışmalar açısından yol göstereceği olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı üniversite, sağlıklı kampüs, sağlıklı çevre, sağlık algısı.

ABSTRACT

Objective: The World Health Organization defines health not only as the absence of disease and infirmity, but also as a state of complete physical, mental and social well-being and emphasizes the importance of environmental health among the components of health. In this context, the concept of a healthy university has started to be discussed in recent years. This study aimed to develop a scale that aims to measure healthy university perception.

Methods: The study was conducted with an online questionnaire applied to 350 university students who volunteered to participate. Survey results were analyzed using exploratory and confirmatory factor analysis methods.

Results: As a result of the analysis, it is seen that the scale consists of 19 items gathered under 3 factors with a total of 63.19 explanatory variances. As a result of the exploratory factor analysis, the Kaiser Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) value was calculated as 0.929, the Cronbach Alpha value was calculated as 0.926, and it was seen that the factor with the highest explanatory variance was environment and policies. It is noteworthy that the fit indexes of the scale with high validity and reliability are within or above acceptable limits.

Conclusion: Considering that there is a need for concrete data that can be measured and developed in every field at the stage of health promotion, it is thought that the study will guide the creation of the concept of a healthy university and the studies to be done.

Keywords: Healthy university, healthy campus, healthy environment, health perception.

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından sağlığın korunması ve geliştirilmesi için ortamın düzenlenmesi koşulu ilk Ottawa Sözleşmesi'nde belirtilmiştir (1). Ortamın düzenlenmesi;

Sorumlu Yazar: Demet TERZİ

ekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tekirdağ, Türkiye

dterzi@nku.edu.tr

Geliş Tarihi: 16.06.2023 – Kabul Tarihi: 11.03.2024

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür

Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

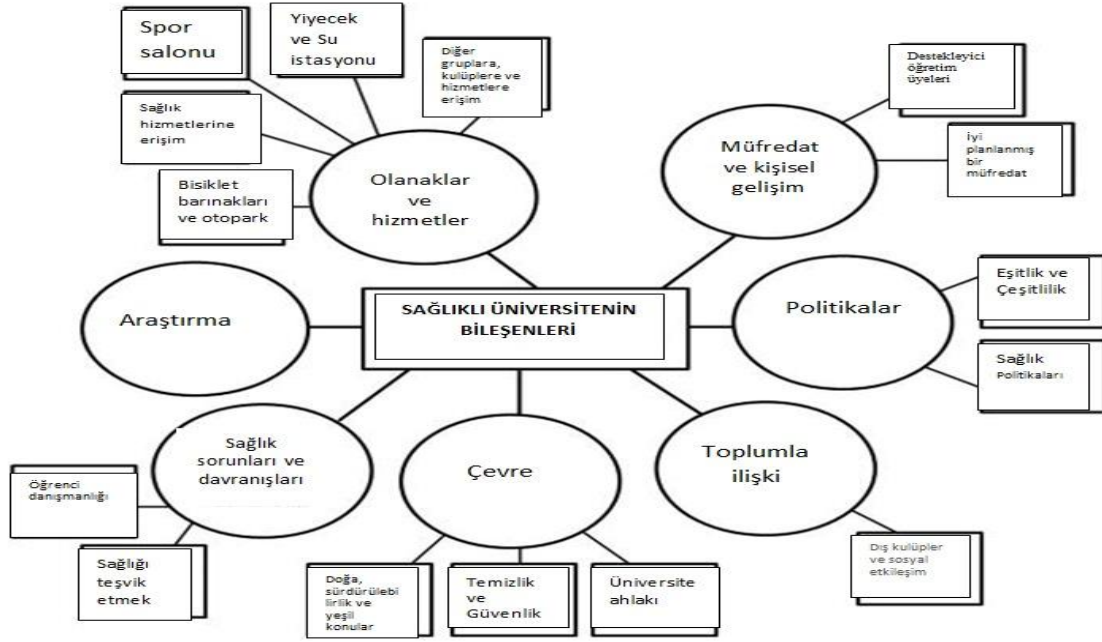
sağlığın çevresel, kurumsal ve kişisel konular arasındaki karmaşık bir etkileşim olduğunu kabul eden sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için ekolojik bir modeli yansıtır (2). İnsanların günlük yaşam alanlarında destekleyici bağlamlar yaratarak bütüncül bir sağlık görüşünü içerir (3). Sağlıklı üniversite kavramı ise bu doğrultuda, bütün bir sistem bakış açısını benimseyen, insanların öğrendiği, yaşadığı, çalıştığı yaşam alanlarını sağlık ve esenliği destekleyici hale getiren üniversiteler olarak tanımlanmaktadır (4). Sağlıklı üniversite bağlamında, tüm sistem yaklaşımı üç kapsayıcı amaç ile karakterize edilir:

- Öğrenciler, personel ve ziyaretçiler için sağlıklı, destekleyici ve sürdürülebilir öğrenme, çalışma ve yaşam ortamları yaratmak,
- Üniversitenin temel amaçlarından olan öğrenme, araştırma ve bilgi alışverişinde sağlık ve sürdürülebilirlik profilini arttırmak,
- Daha geniş bir topluluğun sağlığı, esenliği ve sürdürülebilirliği ile bağlantı kurmak ve bunlara katkıda bulunmak (5).

Bu anlayış ile günümüzde Birleşik Krallık, İrlanda, Kanada gibi birçok ülkede sağlıklı üniversite kavramı gelişmiş ve üniversitelerin bir bütün sistem yaklaşımı geliştirmesine katkı sağlamak amacıyla sağlığı teşvik eden üniversiteler ağı oluşturulmuştur (5-7). Ülkemizde de oluşturulacak sağlıklı üniversite ağı ile uluslararası düzeydeki bu ağlara ülkemizin de entegrasyonunu sağlamak amaçlanmaktadır. Kanada'da uluslararası ölçekte 2015 yılında gerçekleştirilen sağlıklı üniversite kavramına yönelik konferansta sağlıklı üniversitenin, tüm üniversitelerin genelinde bütüncül bir sağlık anlayışını benimsemesi, toplumun sağlığını, esenliğini ve sürdürülebilirliğini artıran ve insanların tam potansiyellerine ulaşmalarını sağlayan bir öğrenme ortamı ve organizasyon kültürü yaratmayı amaçlaması gerektiği vurgulanmıştır (6).

Bir çalışmada Birleşik Krallık 'Sağlıklı Üniversiteler Kavramı, Modeli ve Çerçevesi' çerçevesinde oluşturulan ağdan elde edilen veriler kullanılarak tümdengelim ve tümevarım perspektifi birleştirilmiş ve sağlıklı üniversite için bir model oluşturulmuştur. Bu modelin temelinde ekolojik bir sağlık modeli, sistem düşüncesi, salutojenik yönelim, aktör ve yapının etkileşimi ve organizasyon gelişimine vurgu yapan sağlıklı ortamlar teorisi bulunmaktadır. Sağlıklı bir üniversite için bir model geliştirmek üzere önceden kararlaştırılan tanımlardan, literatürden ve yapılardan da yararlanılarak bir dizi tematik ağ modeli geliştirilmiştir. Bu tematik ağ oluşturan yapılar Şekil 1'de verilmektedir (4).

Üniversiteye gitmek, sağlıklı yaşam biçimlerinin edinilmesi için birçok iyi koşul sunan bir geçiş dönemidir (8). Sağlık ve esenliğin teşviki için bir ortam olarak sağlıklı üniversite kavramı, üniversite öğrencilerinin ve çalışanlarının sağlık ve esenlik ihtiyaçlarını anlamaya çalışan girişimlerin temelini oluşturur. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de üniversitelerin, öğrencilerin ve çalışanlarının sağlık ve esenlikleri üzerinde kontrol sahibi olma ve bunları iyileştirme kapasitelerini kolaylaştırma sorumluluğu vardır. Bu ölçek ülkemizde, sağlıklı üniversite yaklaşımının benimsenmesi, üniversite ortamında sağlık davranışlarının teşvik edilmesi adına ihtiyaçlarının belirlenmesi ve üniversitelerin genel ortak bir çaba doğrultusunda sağlık ve esenliğe yönelik yerel ve ulusal konuları ele alması için standart oluşturulmasının sağlanması amacıyla geliştirilmiştir. Sağlıklı üniversite kavramına yönelik ulusal literatürde daha önce herhangi bir çalışma yer almamış olup, bu ölçek ile üniversitelerin sağlıklı üniversite olma yolunda tüm sistem yaklaşımına doğru ilerlemesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Şekil 1. Sağlıklı Üniversitenin Tematik Ağları (4)

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, 2015 yılında İngiltere, İskoçya ve Galler'deki bazı üniversiteleri kapsayan bir çalışma (4) ve Birleşik Krallık Sağlıklı Üniversiteler Ağı kapsamında yer alan bileşenler göz önünde bulundurularak sağlıklı üniversite algısının değerlendirilmesini sağlayan bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla planlanmıştır. Araştırmaya Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 30.05.2023 tarihli 2023.99.05.18 sayılı izni ile başlanmıştır.

Çalışma, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi (SBF), Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO), Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu (TBMYO) ve Yabancı Diller Meslek Yüksekokulu (YDYO)'nda öğrenimlerine devam eden ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 350 öğrenci ile online ortamda gerçekleştirilmiştir. Çalışma örneklemi belirlenirken faktör analizi açısından Tabachnick ve Fidell'in belirttiği referans sayılar dikkate alınmıştır (9).

Sağlıklı üniversite algısını değerlendirmek amacıyla beşli Likert tipinde (kesinlikle evet, evet, kısmen, hayır, kesinlikle hayır) hazırlanan ölçme aracının geliştirilmesi aşamasında öncelikle detaylı bir alan yazın taraması yapılmıştır. Tarama sonucunda konuyla ilgili geçerlilik ve güvenilirlik prosedürlerine uygun konu ile ilgili ölçek çalışmasına ulaşılamamıştır. Konuya dair yapılan uluslararası literatürde yer alan makaleler (4,7,10), Birleşik Krallık Sağlıklı Üniversiteler Ağı'nda yer alan bilgiler ve ulusal literatürün incelenmesi sonucunda 43 madde ile dört başlıktan oluşan madde havuzu oluşturulmuştur.

Verilerin analizi için SPSS 25.0 ve AMOS 24 programlarından yararlanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcılar içerisinde maddeleri değerlendirmeyen ya da sistematik olarak belli bir grup maddeyi işaretleyen katılımcı bulunmadığından tüm veriler analize dahil edilmiştir. 350 katılımcının yaşları 18 ile 59 arasında değişmekle birlikte yaş ortalamaları 20.49 ± 3.53 'tür.

Çalışmada kullanılmak üzere hazırlanan ölçme aracında yer alan maddeleri uygunluğu uzman görüşleri neticesinde değerlendirilmiştir. Hazırlanan form beslenme ve diyetetik, hemşirelik, psikiyatri, sosyoloji, tıbbi mikrobiyoloji, Türk dili alanında çalışmalarını yürüten akademisyen ve sağlık personellerinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar her bir madde için görüşlerini amaca uygunluk, maddelerin ifade ediliş şekli ve anlaşılabilirlik başlıkları altında "gerekli", "gerekli değil" ve düzeltilmesini düşündükleri maddeler için "öneriler" şeklinde belirtmişlerdir. On maddenin kapsam geçerlilik oranı 0.66, 33 maddenin ise 1.00 olarak hesaplanmıştır (11). Uzman görüşleri doğrultusunda kapsam geçerliliği 0.66 bulunan on madde ölçme aracından çıkarılmış, kalan 33 madde ile ilgili uzman görüşleri dikkate alınarak düzenlemeler yapılmış ve ölçme aracı oluşturulmuştur. Bu maddelerden 29 tanesi olumlu, 4 tanesi olumsuz (13,14,15,18. maddeler) yargı içermektedir. Olumsuz maddeler değerlendirilirken tersten puanlanması gerekmektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Verilerin yapı geçerliliğini tespit etmek ve ölçek maddeler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizinden (AFA) yararlanılmıştır (12). Faktör analizi aşamasına geçilmeden önce verilerin analiz açısından uygunluğuna Kaiser Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) katsayısı ve Barlett Küresellik Testi sonucunda karar verilmiştir. KMO katsayısının 0.929, Barlett testinin ise anlamlı düzeyde olduğu ($p < 0.001$) tespit edilmiştir. Literatürde kabul gören değerlere göre incelendiğinde (13-15), bu sonuçların gerçekleştirilecek olan analizler açısından uygun ve örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür.

Literatürde faktörler tarafından açıklanan varyanslar toplamının %30 ve üzerinde, faktör yüklerinin ise 0.30 ve üzerinde olması yeterli görülmektedir (15). Bu nedenle AFA sonuçlarına göre birden fazla faktöre yük veren ve aralarındaki faktör yük değerleri farkı 0.10 ve daha az olan ya da faktör yük değeri 0.40'ın altında olan maddeler çıkarılarak ölçek 19 maddeler 3 faktörden oluşan son haline getirilmiştir. Faktörlerdeki madde dağılımları ve faktörlere ait yükler Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1'de %63.19 oranındaki toplam açıklama varyansının ve madde sayısının çoğunluğunun birinci faktöre ait olduğu bu nedenle açıklama gücüne en yüksek etki eden faktörün "Çevre ve Politikalar" olarak adlandırılan birinci faktör olduğu görülmektedir.

Sağlıklı Üniversite Algısı Ölçeği'nin iç güvenilirliğinin belirlenmesi için yapılan analiz sonucunda ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri 0.926, "Çevre ve Politikalar" olarak isimlendirilen faktör 1'in değeri 0.935, "Sağlık Davranışları" olarak isimlendirilen faktör 2'nin değeri 0.820, "Olanak ve Hizmetler" olarak adlandırılan faktör 3'ün değeri 0.786, olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar her bir faktörün ve ölçeğin toplamdaki güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Açıklama Varyansı (%)
Üniversitemizde tüm öğrencilere aynı fırsat olanağı sağlanmaktadır.	0.661			
Üniversitemizde güvenlik yeterlidir.	0.767			
Üniversitemiz gerekli çevre ahlakına sahiptir.	0.794			
Üniversitemizde doğa, sürdürülebilirlik ve yeşil alanlar yeterlidir.	0.707			
Üniversitemizde kullandığımız tüm alanlarda aydınlatma yeterlidir.	0.712			
Üniversitemizde geri dönüşüm çalışmaları yeterlidir.	0.728			44.85
Üniversitemizde çevre temizliği yeterlidir.	0.780			
Üniversitemizde kişisel hijyen uygulamalarımız için gerekli ortam sağlanmaktadır.	0.781			
Üniversitemizde içme suyu olanakları yeterlidir.	0.570			
Üniversitemizde sağlık sorunları ile ilgili çözüm önerileri yeterlidir.	0.803			
Üniversitemizde sağlıklı yaşam ile ilgili teşvikler yeterlidir.	0.779			
Üniversitemizde yeterli otopark alanı mevcuttur.			0.566	
Üniversitemizde sağlanan fitness/ spor etkinlikleri ücretsizdir/ makul ücretlidir.			0.581	6.74
Üniversitemizde bisiklet sürmek için yeterli düzenlemeler mevcuttur.			0.809	
Üniversitemizde yeterli bisiklet park alanı mevcuttur.			0.829	
Üniversitemizde sandviç ve salata dışında daha geniş vejetaryen yiyecek seçenekleri olmalıdır.		0.824		
Üniversitemizde meyve satın alabileceğiniz stantlar olmalıdır.		0.885		
Üniversitemizde yiyecek ve içecek stantlarında yer alan besinler için beslenme bilgisi olmalıdır.		0.870		11.60
Sınav dönemleri gibi stres zamanlarında sağlıksız besinler tüketmeyi tercih ediyorum.		0.529		
Toplam Açıklama Varyansı (%)				63.19

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik gücünün analizi için yapılan madde toplam korelasyon analizinde ölçeği oluşturan her bir faktöre ait maddelerin kendi içinde ve ölçeğin toplam puanı ile korelasyonuna bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 2. Olanak ve Hizmetler Faktörüne Ait Madde Korelasyon Analizleri

	M7	M8	M9	M10	Ölçek Toplam Korelasyonu
M7	1.000				0.505
M8	0.399	1.000			0.633
M9	0.433	0.654	1.000		0.672
M10	0.432	0.458	0.495	1.000	0.567

Faktörleri oluşturan tüm maddelerin ölçek toplamı ile pozitif yönlü, büyük ölçüde orta ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan ölçeğin faktörler ile uyum gösterdiği anlaşılmaktadır (9).

Tablo 3. Sağlık Davranışları Faktörüne Ait Madde Korelasyon Analizleri

	M13	M14	M15	M18	Ölçek Toplam Korelasyonu
M13	1.000				0.683
M14	0.665	1.000			0.745
M15	0.648	0.772	1.000		0.753
M18	0.365	0.358	0.386	1.000	0.414

Tablo 4. Çevre ve Politikalar Faktörüne Ait Madde Korelasyon Analizi

	M19	M25	M28	M29	M31	M32	M33	M35	M36	M39	M42	Ölçek Toplam Korelasyonu
M19	1.000											0.591
M25	0.448	1.000										0.668
M28	0.441	0.485	1.000									0.709
M29	0.445	0.563	0.573	1.000								0.724
M31	0.418	0.547	0.580	0.585	1.000							0.740
M32	0.473	0.524	0.661	0.598	0.685	1.000						0.779
M33	0.517	0.557	0.555	0.583	0.568	0.664	1.000					0.742
M35	0.405	0.474	0.582	0.578	0.570	0.627	0.571	1.000				0.722
M36	0.514	0.566	0.591	0.611	0.669	0.699	0.603	0.643	1.000			0.801
M39	0.535	0.529	0.562	0.572	0.582	0.599	0.589	0.637	0.709	1.000		0.782
M42	0.516	0.581	0.539	0.573	0.589	0.539	0.595	0.591	0.630	0.785	1.000	0.759

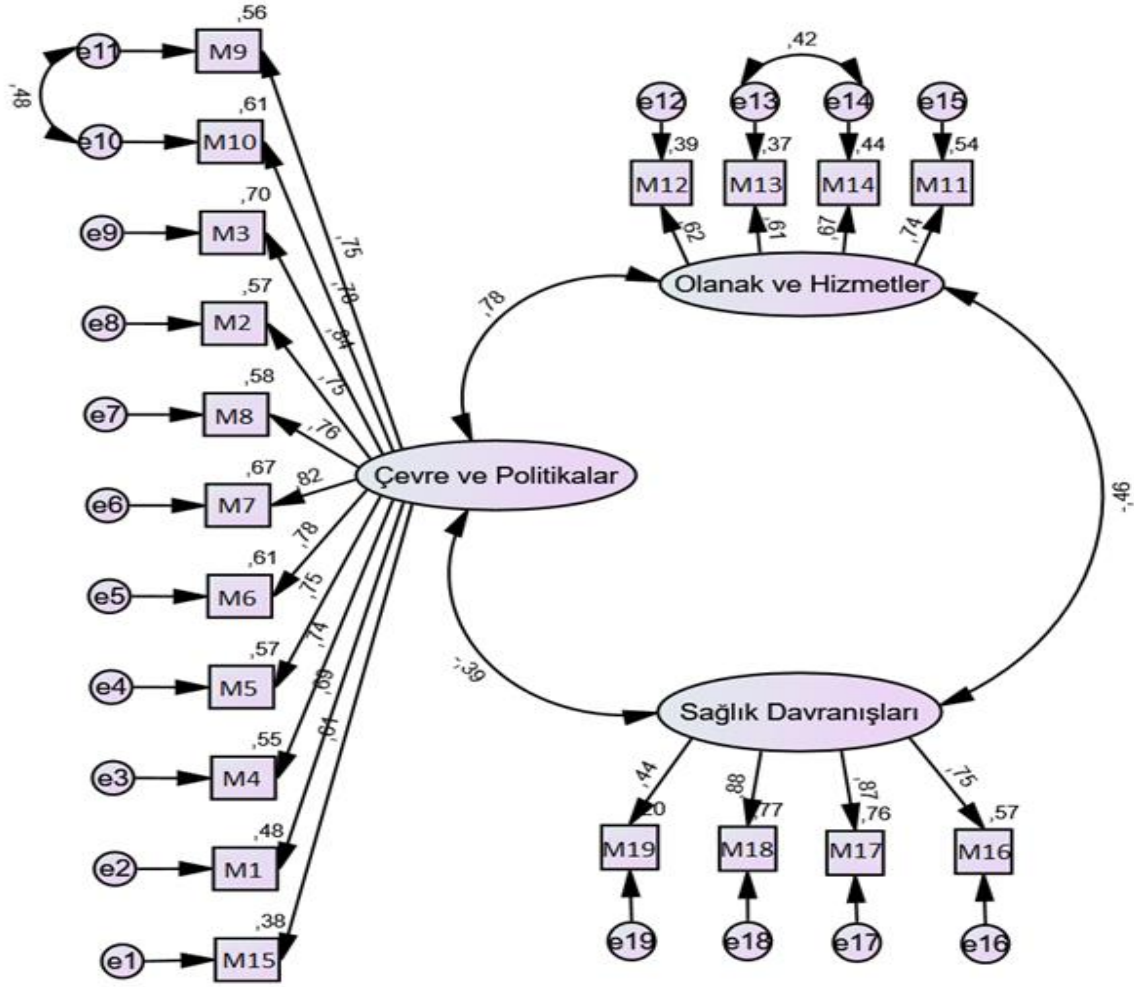
Doğrulamalı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmış 19 madde 3 alt boyuttan oluşan ölçeğin yapı geçerliliğinin de doğrulanması amacıyla doğrulamalı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır.

Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi

Analiz sonucunda modifikasyon indeksleri yüksek bulunan iki yerde gerekli kovaryans işlemleri yapıldıktan sonra modelin uyum iyiliği değeri ve tüm uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkta olduğu görülmüştür (16,17). DFA sonucu oluşan boyutlar arası ilişki ve hata varyansları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Güvenilirlikle ilgili bilgi verdiği öne sürülen ortalama varyans (AVE) ve yapı güvenilirlik (CR) değerlerine bakıldığında “Çevre ve Politikalar” faktörüne ait AVE değeri 0.56, CR değeri 0.93; “Sağlık Davranışları” faktörünün AVE değeri 0.57, CR değeri 0.83; “Olanak ve Hizmetler” faktörünün AVE değeri 0.43, CR değeri 0.75 olarak hesaplanmıştır. Benzeşme geçerliliğinin ve yapı güvenilirliğinin sağlanabilmesi için AVE değerinin 0.50’nin üzerinde CR değerinin 1’e yakın olması beklenmektedir. Hatcher (2013), yapı güvenilirliğinin 0.70’den büyük olması durumunda AVE değerinin 0.50’nin altında olmasının kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir (18,19). Bu bilgiler neticesinde faktörlerin benzeşme geçerliliğini sağladığı ve yapı güvenilirliğinin yüksek olduğu görülmektedir.

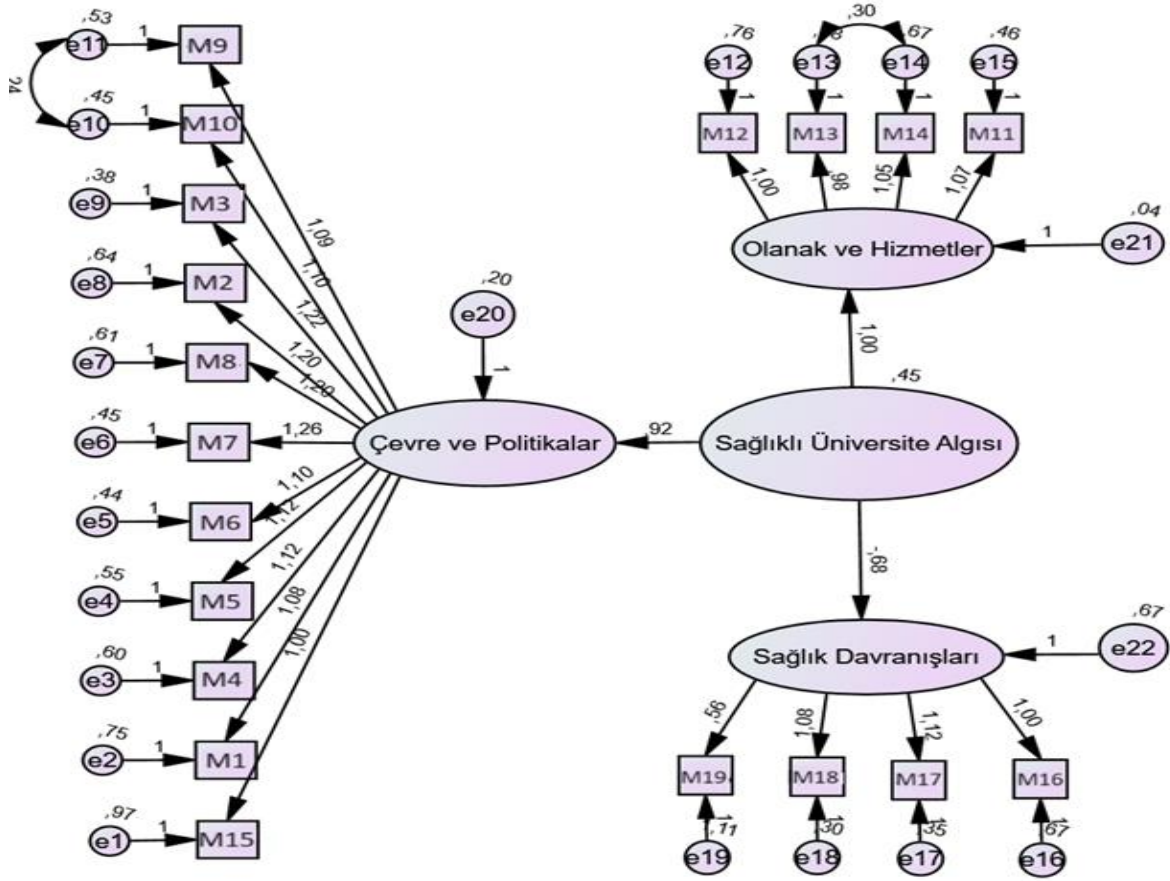

Şekil 2. Alt Boyutlar Arası İlişkiler ve Hata Varyansları

İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Yapılan analizler neticesinde 19 madde için üç alt boyutta değerlendirilen sağlıklı üniversite algısı ölçeğinin beklenildiği gibi tek bir genel yapı oluşturarak ortak bir algı puanı verip vermediğinin belirlenebilmesi için ikinci düzey DFA uygulanmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde ölçeğin 19 maddesinin da faktör yüklerinin 0.30'un üzerinde olduğu ve kabul edilebilir olarak değerlendirildiği görülmektedir (20,21). İkinci düzey DFA sonucunda ölçeğin 19 maddesinin alt boyutlar ile tek bir genel tutum yapısını da ölçebileceği ortaya koyulmuştur. Analiz sonuçları Şekil 3'te verilmiştir.

Sağlıklı Üniversite Algısı Ölçeğine dair DFA sonuçlarına ait uyum iyiliği testi ve uyum indeksleri değerlerinin Yaşar (2014) ve Schermerlley ve ark. (2003)'ün çalışmalarında belirtilen referanslar neticesinde kabul edilebilir ya da mükemmel uyum aralıklarında olduğu görülmektedir (16,17). Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Şekil 3. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 5. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

Uyum İndeksleri		Mükemmel Uyum Değerleri	Kabul Edilebilir Uyum Değerleri	Ölçüm Değeri	Sonuç
Uyum İyiliği Testi	χ^2 / df	$0 < \chi^2 / df < 3$	$3 < \chi^2 / df < 5$	2.24	Mükemmel Uyum
Artıklara Dayalı Uyum	RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.06 < RMSEA < 0.08$	0.06	Kabul Edilebilir
	SRMR	$0 < SRMR < 0.05$	$0.06 < SRMR < 0.08$	0.05	Mükemmel Uyum
Uyum İyiliği İndeksleri	CFI	$0.95 < CFI < 1.00$	$0.90 < CFI < 0.94$	0.95	Mükemmel Uyum
	TLI	$0.95 < TLI < 1.00$	$0.90 < TLI < 0.94$	0.94	Kabul Edilebilir
	NFI	$0.95 < NFI < 1.00$	$0.90 < NFI < 0.94$	0.91	Kabul Edilebilir
	PNFI	$0.90 < PNFI < 1.00$	$0.70 < PNFI < 0.89$	0.79	Kabul Edilebilir
	RFI	$0.90 < RFI < 1.00$	$0.70 < RFI < 0.89$	0.90	Mükemmel Uyum
	IFI	$0.95 < IFI < 1.00$	$0.90 < IFI < 0.94$	0.95	Mükemmel Uyum
Mutlak Uyum İndeksleri	GFI	$0.90 < GFI < 1.00$	$0.85 < GFI < 0.89$	0.91	Mükemmel Uyum
	ECVI	$0 < ECVI < 3.0$	$3.1 < ECVI < 5.0$	1.19	Mükemmel Uyum

4. TARTIŞMA

Sağlıklı üniversite, insanların öğrendiği, yaşadığı, çalıştığı yaşam alanlarını sağlık ve esenliği destekleyici hale getiren çok yönlü üniversiteler olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası literatür incelendiğinde son yıllarda “Sağlıklı Üniversite” kavramını ve bileşenlerini oluşturmaya yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir (4,6,10,22). Ulusal literatür incelendiğinde ise bu konu üzerine yapılmış herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Bu nedenle ülkemizde bu kavramın gelişimine katkı sağlanması, sağlıklı üniversite yaklaşımının benimsenmesi, üniversite ortamında sağlık davranışlarının teşvik edilmesi adına ihtiyaçların belirlenmesine yönelik bir standart oluşturulması konusunda ölçeğin literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Sağlıklı Üniversite Tematik Ağı’nda belirtilen bileşenler (4) göz önünde bulundurarak hazırlanan ölçeğin geliştirilmesi aşamalarında sağlık alanında farklı branşlarda görev yapan uzman ve akademisyenlerden alınan görüşler neticesinde gerekliliği ve yeterliliği konusunda oy birliğine varılamayan maddeler ölçek kapsamından çıkarılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda kalan maddelerin sağlıklı üniversite algısını ölçmek konusunda kapsam geçerliliğini sağladığı söylenebilir.

Ölçeğin yapı geçerliliğinin analizinin değerlendirilmesi aşamasında kullanılan açımlayıcı faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0.929, Barlett Testi değerinin anlamlı olduğu ($p < 0.001$) ve çalışmanın faktör analizine uygunluğu görülmüştür. Analiz sonucunda ölçeğin, açıklama varyansları sırasıyla %44.85, %11.60 ve %6.74 olan üç faktörde toplandığı tespit edilmiştir. Hesaplanan Cronbach Alfa değerleri faktörlerin ve ölçeğin genelinin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (23). Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, tüm değerlerin çoğunlukla mükemmel uyuma, diğerleri için de kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır (17,24,25). Her bir faktörün AVE ve CR değerlerinin de kabul edilebilir aralıklarda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar hem faktörler boyutunda hem de bir bütün olarak Sağlıklı Üniversite Algısı Ölçeği’nin yapı geçerliliği ve güvenilirliği sağladığını göstermektedir (18).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

19 madde ve 3 alt boyuttan oluşan Sağlıklı Üniversite Algısı Ölçeği, 15 olumlu 4 olumsuz maddeden oluşmaktadır. 11 maddeden oluşan ilk faktör “Çevre ve Politikalar”, 4 maddeden oluşan ikinci faktör “Sağlık Davranışları”, 4 maddeden oluşan üçüncü faktör “Olanak ve Hizmetler” olarak isimlendirilmektedir. Geliştirilen ölçeğin üniversite öğrencileri, akademisyenler, idari personeller ve üniversite kültürünün tüm bileşenleri açısından sağlıklı üniversite algısının değerlendirilmesi ve ülkemizde sağlıklı üniversite kavramının oluşturulması noktasında yol gösterici olacağını düşünmekteyiz. Yapılan pilot çalışma ölçek geçerlilik ve güvenilirliği ile ilgili bir sonuca varılmasını sağlasa da, farklı örneklerle yapılacak çalışmalar ölçek hakkında daha kesin bilgilere ulaşılmasını sağlayacaktır.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu prospektif çalışma Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Rektörlüğü Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı tarafından 30/05/2023 tarihli 2023.99.05.15 numaralı karar ile onaylanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Teşekkür

Çalışmamızın istatistiksel analiz ve yorum aşamalarındaki yardımlarından dolayı Ömer Kürşat KOÇYİĞİT'e teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO). *The Ottawa Charter for Health Promotion*. Geneva. 1986; [Erişim: Haziran 2023]: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa>.
2. Dooris, M. (2004). Joining up settings for health: a valuable investment for strategic partnerships? *Critical Public Health*, 14(1), 49-61.
3. Kickbusch, I. (2003). The contribution of the World Health Organization to a new public health and health promotion. *Am J Public Health*, 93(3),383-388.
4. Holt, M., Monk, R., Powell, S., &Dooris, M. (2015). Student perceptions of a healthy university. *Public Health*, 129(6), 674-683.
5. Healthy Universities Network, England. [Erişim: Haziran 2023]: www.healthyuniversities.ac.uk.
6. Holt, M.&Powell, S. (2017). Healthy Universities: a guiding framework for universities to examine the distinctive health needs of its own student population. *Perspectives in Public Health*, 137(1), 53-58.
7. Murphy, J.J., MacDonncha, C., Murphy, M.H., Murphy, N., Timperio, A., Leech, R.M., & et. al. (2019). Identification of health-related behavioural clusters and their association with demographic characteristics in Irish university students. *BMC Public Health*, 19, 1-11.
8. Wang, D., Ou, C.-Q., Chen, M.-Y., &Duan, N. (2009). Health-promoting lifestyles of university students in Mainland China. *BMC Public health*, 9(1), 1-9.
9. Tabachnick, B.G., Fidell, L.S., &Ullman, J.B. (2013). *Using multivariate statistics*. 6. Baskı. Boston, MA: Pearson.
10. Dooris, M., Farrier, A., Doherty, S., Holt, M., Monk, R., &Powell, S. (2018). The UK healthy universities self-review tool: Whole system impact. *Health Promot Int*, 33(3), 448-457.
11. Lawshe, C.H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
12. Schumacker, R.E.&Lomax, R.G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Psychology Press.
13. Latif, N.A.i.A., Abidin, I.M.Z., Azaman, N., Jamaludin, N., &Mokhtar, A.A. (2019). A feature extraction technique based on factor analysis for pulsed eddy current defects categorization. *IOP conference series: materials science and engineering*. IOP Publishing.
14. Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage Edge.
15. Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. 28. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.

16. Yaşar, M. (2014). Eğitimde ölçme ve değerlendirme dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 259-279.
17. Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *MPR-online*, 8(2), 23-74.
18. Hatcher, L. & O'Rourke, N. (2013). *A step-by-step approach to using SAS for factor analysis and structural equation modeling*. SAS Institute.
19. Fornell, C. & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
20. Gürbüz, O. & KARAKUŞ, G. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Sınavlara Yönelik Tutumlarına İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 66-86.
21. Seçer, İ., Halmatov, S., & Gençdoğan, B. (2013). Duygusal tepkisellik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 77-89.
22. Newton, J., Dooris, M., & Wills, J. (2016). Healthy universities: An example of a whole-system health-promoting setting. *Glob Health Promot*, 23, s. 57-65.
23. Şencan, H. (2005). *Güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
24. Hu, L.T. & Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
25. Marsh, H.W., Hau, K.-T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J.L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.